

С. М. Ганзюк,
к. е. н., доцент кафедри фінансів і кредиту,
Дніпродзержинський державний технічний університет

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

У статті досліджено інвестиційний клімат Дніпропетровської області, визначено основні переваги з позиції інвестиційної привабливості регіону, виокремлено напрями підвищення інвестиційної активності області.

In the article the investment climate in the Dnipropetrovsk region; the main benefits from the perspective of investment attractiveness of the region; singled out areas of increased investment activity region.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, інвестиційний потенціал регіону.

Key words: investments, investment climate, investment attraction, investment potential of the region.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сприятливий інвестиційний клімат є важливою умовою залучення інвестицій для впровадження новітніх технологій, нарощування основних фондів підприємств, поліпшення життєвого рівня населення, економічного зростання та структурної перебудови країни. Розвиток інвестиційного потенціалу, підвищення інвестиційної активності регіонів та країни в цілому, зниження інвестиційних ризиків створюють необхідні умови для підвищення конкурентоспроможності всієї економіки України. Сьогодні спостерігається загострення проблеми регіональної конкурентоспроможності з позиції здатності захищати свої конкурентні переваги, тому інвестиційна привабливість регіонів дедалі частіше опиняється у полі зору влади та підприємців-інвесторів. Інвестиції в економіку регіонів виступають одним із основних джерел економічного розвитку всієї країни, а, отже, активізація процесу іноземного інвестування в регіональну економіку вимагає, насамперед, ґрунтового аналізу інвестиційного клімату та визначення напрямів підвищення інвестиційної привабливості регіонів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням інвестиційного клімату, процесу інвестування, реалізації інвестиційної політики держави присвячені праці І. Бланка О. Варяниченко, В. Грідасова, О. Ісаєва, О. Крехівського, С. Кривченко, В. Михайлова, С. Мочерного, І. Павленко, Н. Савчука, А. Сухорукова, В. Федорова та ін. Однак, проблема формування сприятливого інвестиційного клімату та підвищення інвестиційної активності окремих регіонів, зокрема Дніпропетровської області, є недостатньо вивченою, що і зумовлює актуальність обраного напрямку дослідження.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Завданням статті є дослідження інвестиційного клімату в Дніпропетровській області, визначення основних переваг з точки зору інвестиційної привабливості регіону та виокремлення напрямів підвищення інвестиційної активності області.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В економічній літературі існують різні підходи до визначення інвестиційного клімату регіону. Наприклад, у роботах Грицайчука В. і Попкова В. зазначено, що інвестиційний клімат — це середовище, в якому протікають інвестиційні процеси. Він формується під впливом взаємопов'язаного комплексу законодавчо-нормативних, організаційно-економічних, соціально-політичних і інших факторів, які визначають умови інвестиційної діяльності в окремій країні, регіоні, місті [1; 2]. Пересада А. під інвестиційним кліматом розуміє сукупність політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують та сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та закордонних інвесторів [3]. Головатюк В. визначає інвестиційний клімат як сукупність факторів регіональної дії, що визначають можливості компаній і формують у них стимули для здійснення продуктивних інвестицій, створення робочих місць і розширення своєї діяльності [4]. Деякі вітчизняні вчені взагалі ототожнюють поняття інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості [5; 6]. Отже, можна зазначити, що системі визначальних чинників, які у кінцевому рахунку визначають ступінь ризику капіталовкладень та можливість їх ефективного використання, складають: політико-правове середовище, що характеризується політичною стабільністю суспільства, наявністю і стабільністю нормативної бази підприємницької та інвестиційної діяльності; економічне середовище; ресурсний потенціал та інфраструктура; соціально-культурне середовище; екологія.

Багато уваги науковців також приділено визначенню категорії "інвестиційна привабливість регіону". На нашу думку, інвестиційна привабливість — це система або поєднання різних об'єктивних ознак, засобів, можливостей, що обумовлюють у сукупності потенційний платоспроможний попит на інвестиції в даному регіоні; відповідність регіону основним цілям інвесторів, що полягають у прибутковості та безризиковості інвестицій.

Зауважимо, що на сьогодні Україна не здобула серйозних досягнень у забезпеченні національної конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості [7, с. 68]. Приймаючи рішення про входження з інвестиціями на український ринок, потенційні інвестори зважають на об'єктивні та суб'єктивні чинники наявного і потенційного позитивного і негативного впливу, існуючі шанси і можливі ризики. Окрім того, вони враховують рекомендації різноманітних рейтингів інвестиційної привабливості країн. За оцінками Міжнародної фінансової корпорації [8] у 2011 році Україна за інвестиційною привабливістю значно відставала від інших країн: за показником легкості ведення бізнесу вона посідала 152 місце (зі 183 країн), у той час як, наприклад, Росія займала 120 місце, Казахстан — 47, Молдова — 81, Білорусія — 69, Польща — 62. У квітні 2012 року компанією Research & Branding Group за ініціативою ДПС України було проведено дослідження серед керівників американських, європейських і українських компаній-інвесторів відносно оцінки якості інвестиційного клімату і рівня інвестиційної активності в Україні. Так, 8,3% інвесторів (із 290 компаній-інвесторів) стверджують, що інвестиційний клімат в Україні дуже поганий, ще 35,5% оцінюють його як близький до дуже поганого [9]. Основними перешкодами на шляху поліпшення інвестиційного клімату в Україні, на думку керівників інвестиційних компаній, являються корупція, судова система, адміністративні бар'єри та податкова система [9]. Однак, незважаючи на існуючі перешкоди для залучення іноземного капіталу в Україну, спостерігається збільшення обсягу інвестицій в економіку держави. Так, у першому півріччі 2012 року з-за кордону інвестували 3224, 2 млн дол. прямих інвестицій в порівнянні з 2788, 2 млн дол. за аналогічний період 2011 року [10]. До основних країн-інвесторів, на яких припадає більше 82% загального обсягу прямих інвестицій, належать: Кіпр — 14521,5 млн дол., Німеччина — 7403,9 млн дол., Нідерланди — 4949,3 млн дол., Російська Федерація — 3652,5 млн дол. та ін. [10].

Варто також зазначити, що за останні роки спостерігається непропорційний розподіл обсягів залучення інвестицій у регіони України. До восьми регіонів: Дніпропетровської, Харківської, Донецької, Київської, Львівської, Одеської, Запорізької, АР Крим та до м. Київ надходить найбільше всього інвестицій — 89,2% всіх залучених прямих іноземних інвестицій. Це ті регіони, які на сьогодні вже є розвинутими та найбільш привабливими для іноземних інвесторів у порівнянні з іншими регіонами [8]. Нагадаємо, що під факторами інвестиційної привабливості регіону вчені розуміють процеси, явища, дії, переважно об'єктивного характеру, що впливають на інвестиційну привабливість регіону і визначають його територіальні особливості: вигідність економіко-географічного положення регіону, його природноресурсний, трудовий, науково-технічний потенціали, рівень розвитку інфраструктури тощо.

Так, Дніпропетровська область на сьогодні є економічно розвинутою та привабливою для іноземного інвестора. Розглянемо основні характеристики області, які формують високий потенціал для розвитку бізнесу та залучення інвестицій в регіон:

- структурні переваги: вигідне економіко-географічне розташування, область знаходиться в центрі України та граничить із 7 областями;

- сформована розвинена інфраструктура: розвинена мережа автомобільних доріг, потужна залізнична система, наявність магістрального газопроводу, наявність водної артерії держави;

- сприятливі умови для сільського господарства: помірно-континентальний клімат, рівнинна місцевість;

- сировинна база: 50% корисних копалин України зосереджені в області; Дніпропетровщина — це 100%

загальнонаціональних запасів марганцевої і 90% залізної руди, а також майже половина всіх розвіданих запасів вугілля;

- наявність кваліфікованого трудового і наукового потенціалу: в Дніпропетровській області проживає 7,3% населення України; підготовку молодих фахівців у регіоні здійснюють більше 30 академій, університетів та інститутів;

- економічні переваги регіону: високі показники конкурентоспроможності регіону; в глобальному рейтингу конкурентоспроможності Дніпропетровська область посідала у 2011 році 65 місце і знаходилася між Російською Федерацією та Румунією; регіон випереджає такі країни Європейського союзу, як Румунію, Латвію, Грецію та Болгарію; згідно рейтингу регіональної конкурентоспроможності, Дніпропетровська область є лідером у сегментах "рівень розвитку бізнесу", "інфраструктура" та "інновації" [11].

Обсяг залучених прямих іноземних інвестицій в економіку області на сьогодні перевищив 8 млрд доларів США. За цим показником Дніпропетровщина є національним лідером. Кожен шостий долар, вкладений іноземними інвесторами в Україну, працює в Дніпропетровській області. Тільки за 2010—2011 роки в умовах світової кризи в економіку області залучено більше 1 млрд дол. [12]. Лідером у залученні інвестицій є гірничо-металургійний комплекс. Найбільше прямих іноземних інвестицій залучено з Німеччини (62% всіх інвестицій), Кіпр, Нідерланди, Великобританія, Австрія, Угорщина. Трохи менше 1% залучено інвестицій з Російської Федерації [12].

З 2010 року в області працює один із найбільших в Європі завод із виробництва насіння, що належить французькій компанії Maisadour, а також швейцарський завод GlasTrosh, який випускає склопакети. Загальний обсяг інвестицій — 39 млн дол. До кінця 2012 року в експлуатацію буде введена друга черга з обсягом інвестицій 22,5 млн дол., а в 2013 році третя — з обсягом інвестицій 39 млн дол. [13]. В області наближається до завершення будівництво заводу з виробництва фурнітури та медичного обладнання турецькими інвесторами. Інвестиційні вливання стали каталізатором для економічного підйому регіону. За останній рік підприємства Дніпропетровської області збільшили прибутковість утричі — до понад 22 млрд грн.

У жовтні 2012 року у Дніпропетровську відбулося відкриття металургійного заводу "ІНТЕРПАЙП сталь" — найбільшого інвестиційного проекту, сума реалізації якого складає 700 млн дол. Електросталеплавильний комплекс — це не тільки технологічно унікальний проєкт для Дніпропетровської області, України та СНД у цілому, але й життєво важливий крок для розвитку вітчизняної трубної промисловості. Річний приріст плазми та позабюджетні фонди складатиме 150 млн грн., а кількість створених нових робочих місць у регіоні — понад 600.

Результати інвестиційного буму в регіоні очевидні. Завдяки налагодженню нових виробництв і швидкому розвитку місцевої економіки тільки за два роки в Дніпропетровській області створено 100 тис. нових робочих місць. За даними Державної служби зайнятості, минулого року область змогла вийти в лідери за рівнем зайнятості. За цим показником область обганяють тільки Київ, Севастополь та Крим [14].

У рамках міжнародного форуму "Інвестиційна хвиля 2012", який проходив у вересні 2012 року у Дніпропетровській області, Дніпропетровське регіональне інвестиційне агентство (DIA) підписало 5 меморандумів щодо реалізації в області великих інвестиційних проєктів. Перший меморандум підписано з Агентством економічного співробітництва Нижньосілезького воєводства (Республіка Польща), що дозволить налагодити обмін компаніями та проєктами, ефективно відповіда-

ти на зростаючі запити щодо проектів як з одного, так і з іншого боку. Другий — з компанією "Glas Trosch" — найбільшим в Європі виробником високоякісного плоского скла, який має в своєму активі 60 виробничих підприємств, розташованих у Швейцарії, Німеччині, Франції, Польщі, Україні та Молдові. У 2012 році дочірньою компанією "Glas Trosch" Україна на Дніпропетровщині в експлуатацію запущена перша лінія по збиранню пластикових склопакетів компанії "Glas Trosch". Вартість інвестиційного проекту більше 5,5 млн доларів США. У 2013 році запланований запуск другої черги по збірці склопакетів (вартість 5,5 млн доларів США) в Дніпродзержинську [15].

Третій меморандум підписано з компанією "ETVie Energy Transfer", яка розглядає питання будівництва заводу з переробки твердих побутових відходів, що є стратегічним пріоритетом для Дніпропетровської області. Четвертий меморандум підписано із "Global International Holdings S. A." — глобальним холдингом, який включає в себе різні підрозділи, розташовані по всьому світу та які ведуть діяльність у промисловій сфері, забезпеченні професійного менеджменту і маркетингу послуг і поставок, експлуатації та монтажу обладнання в галузі освіти, безпеки та зв'язку. Компанія також має підприємства в різних галузях: виробництві будівельних матеріалів, продуктів харчування, спортивних і розважальних товарів, веде діяльність із проектування, будівництва та фінансування проектів будівництва житлових і комерційних об'єктів, шкіл, супермаркетів. Останній п'ятий меморандум підписано з компанією "Вест Інжиніринг-Україна", яка почала розробку проекту з будівництва на Дніпропетровщині комплексу повного циклу переробки індичого м'яса. Очікуваний розмір інвестицій в проект на рівні 40 млн доларів США, а його реалізація дозволить створити понад 800 робочих місць [15].

Отже, можна відзначити, що навіть в умовах погіршення економічної ситуації в світі та зниження показників інвестиційної привабливості України за останні роки, провідні іноземні компанії виявляють значну цікавість до Дніпропетровського регіону. Як виявлено в дослідженні, найпривабливішими для інвесторів є гірничо-металургійний комплекс, агропромисловий комплекс та промислова сфера. Але, незважаючи на зростання інвестиційної активності в області сьогодні, потрібно продовжувати підвищувати привабливість Дніпропетровського регіону з метою збільшення іноземних залучень у майбутньому. Для цього діяльність в області повинна бути спрямована на:

- розширення поінформованості іноземних інвесторів щодо можливостей вкладення коштів у привабливі галузі економіки регіону;
- здійснення постійного моніторингу та аналізу інвестиційного клімату в регіоні;
- підвищення обізнаності міжнародних ділових кіл про соціально-економічний потенціал та інвестиційні можливості підприємств регіону з визначенням пріоритетних заходів, спрямованих на досягнення цієї мети;
- координацію діяльності органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій області щодо підвищення рівня економічного розвитку і поширення інформації про інвестиційний імідж Дніпропетровського регіону у світі [16].

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи викладене, хотілося б відзначити, що в іноземного капіталу в Дніпропетровському регіоні є великі перспективи. Його залучення матиме істотний синергетичний ефект як для регіону, так і для місцевого та іноземного бізнесу. Збільшення обсягів іноземних інвестицій сьогодні — це зростання добробуту населення області в майбутньому. Адже іноземні інвестиції — це розвиток вироб-

ництва, передача передових технологій, створення нових робочих місць, зростання продуктивності праці, підвищення конкурентоспроможності продукції на світовому ринку, додаткове джерело формування прибуткової частини обласного та міського бюджету.

Література:

1. Грицайчук В.Ф. Інвестиційна привабливість регіону в умовах трансформації економіки України [Електронний ресурс] / В.Ф. Грицайчук. — Режим доступу: <http://www.donduet.ua>
2. Попков В.П. Организация и финансирование инвестиций / В.П. Попков, В.П. Семенов. — СПб: Питер, 2001. — 224 с.
3. Пересада А.А. Управление инвестиционным процессом / Пересада А.А. — К.: Лібра, 2002. — 472 с.
4. Головатюк В.М. Проблемно-ориентированные подходы в оценке инвестиционной привлекательности социально-экономической среды в контексте инновационного развития [Електронний ресурс] / В.М. Головатюк, В.П. Соловьев. — Режим доступу: <http://www.iee.org.ua/files/alushta/02-dolovatyuk-problemno-or.pdf>
5. Матвієнко П.В. Оцінка інвестиційної привабливості регіонів / П.В. Матвієнко // Економіка та держава. — 2006. — № 12. — С. 66—71.
6. Маслак О.О. Регіональні аспекти оцінювання інвестиційної привабливості як чинника стимулювання інноваційної діяльності / О.О. Маслак, Н.Р. Стасюк, В.Й. Жежуха // Регіональна економіка. — 2009. — № 3. — С. 74—79.
7. Гаврилюк О.В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / О.В. Гаврилюк // Фінанси України. — 2008. — № 2. — С. 68—81.
8. Коваленко С.О. Інвестиційний клімат в Україні та напрями його покращення [Електронний ресурс] / С.О. Коваленко. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vetp/2012_38/12ksaun.pdf
9. Якість інвестиційного клімату і рівень інвестиційної активності в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.rb.com.ua
10. Обсяг іноземних інвестицій в економіку України збільшився [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://naspravdi.com.ua/economy/Obsyag_inozemniy_investitsiy_v_Ukrainu_zbilshivsya.html
11. Дніпропетровщина — крупная, динамично развивающаяся область в центре Украины. Днепропетровское инвестиционное агентство [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dia.dp.ua/catalog/dnpr-region>
12. Офіційний веб-сайт Дніпропетровської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/%28docweb%29/5071E152F267CE6DC22579C80-02D6919?OpenDocument>
13. Дніпропетровська область приверне в АПК понад 100 млн дол. іноземних інвестицій. Світ агротехнологій [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://svitagro.com/dnipropetrovska-oblast-priverne-v-arkponad-100-mln-inozemnih-investitsiy>
14. Інвестиційний бум в Дніпропетровській області [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://project.ukrinform.ua/news/35163>
15. Офіційний веб-сайт органів виконавчої влади України / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245566107&cat_id=244277216
16. Програма формування позитивного міжнародного іміджу та розвитку міжнародних зв'язків Дніпропетровської області на 2011—2015 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.oblrada.dp.ua/official-records/decisions/20/541>

Стаття надійшла до редакції 14.12.2012 р.